

unima



Suomen UNIMAn tiedotuslehti
2/2007

Etu- ja takakannen kuva: Nukketeatteri Katputli

Julkaisija: Suomen Unima ry, PL 42, 90015 Oulun kaupunki
Päätoimittaja: Laura Poranen
Taitto: Laura Poranen
Painotalo: Juvenes Print



7+7 SOOLOA!
Kansainvälinen soolonukketeatterifestivaali Rovaniemi 27.-31.8.2008
Lisätietoja: Lapin nukketeatteriyhdistys r.y.
Johanna Latvala jolatval@ulapland.fi puh 040-7215261

Sisällysluettelo

Sivu 3	Anna Baricin muistokirjoitus, Maiju Tawast
Sivut 4-5	Barentsin nukketeatteriverkosto on osa pohjoista kulttuuriyhteistyötä, Leila Peltonen
Sivut 6-7	Petroskoin festivaalista, Maiju Tawast
Sivut 8-9	Petroskoin kansainvälisen nukketeatterifestivaalin loppuarviointi, Eero Siren
Sivu 10	Puppet Studio avasi Turussa, Timo Väntsi
Sivu 11	”Suomalaisen nukketeatterikirjan” toimitustyö käynnistynyt, Leila Peltonen
Sivut 12-13	Hippalot-festivaali tarjosi myös nukketeatteria, Maiju Tawast
Sivut 14-15	Käsinukkeja Viipuriin, Kati Andrianov ja Kati-Aurora Kuuskoski
Sivut 16-19	Fanatic Figuras, Johanna Piritta Peltonen
Sivut 20-21	Esineteatterin maailma –matkalaukut valmiina, Maiju Tawast
Sivu 22	Niilossa kypsyy kahdeksan nukketeatteriesitystä, Timo Väntsi
Sivu 23	Kiitos ja näkemiin! Laura Poranen
Sivu 24-25	Ihmisten ääniä Imatralla, Maiju Tawast
Sivut 26-27	Monikulttuurileiri Kajaanissa, Elviira Davidow



Suomen UNIMA ry. on kansainvälisen nukketeatterijärjestön, Union International de la Marionette, Suomen keskus. Yhdistykseen kuuluu nukketeatterialan ammattilaisia, harrastajia ja tukijoita. Tämä on Suomen UNIMA ry:n tiedotuslehti. Lehti julkaistaan kahdesti vuodessa, lisäksi yhdistys julkaisee Klonkpostia tiedotuslehtistä.

UNIMA -lehden seuraava numero ilmestyy keväällä 2008, Lähetettävän materiaalin deadline on maaliskuun 15. päivään 2008 mennessä.

Tekstit vastaanotetaan Word-tiedostona, kuvat hyvälaatuisina jpeg-tiedostoina.

Huom!

UNIMA -lehden toimitus muuttuu.

Seuraavaan lehteen tuleva materiaali toimitetaan sähköpostitse osoitteeseen akseliklonk@gmail.com



Anna Barić

1977-2007



Anna Barić, nuori nukkenäyttelijä ja muusikko, kuoli 11.7.2007 Helsingissä. Nukketeatteri Sammon perhepiirissä varttunut Anna oli monipuolinen ja lahjakas taiteilija sekä musiikin että nukketeatterin saralla. Hän esiintyi jo 12-vuotiaasta lähtien muusikkona vanhempiensa Maija ja Bojan Barićin perustaman Sammon näyttämöllä. Sibeliuksen lukion käynyt ja musiikkia laajalti opiskellut Anna Barić ehti aikuisena työskennellä vuodesta 1998 lähtien Nukketeatteri Sammon vakituisena muusikkona, laulajana ja nukkenäyttelijänä lähes kymmenen vuoden ajan. Lukemattomat katsojat muistavat hänen herkät ja sydämelliset roolinsa mm. näytelmistä Sirkus, Joulutulla jollottaa, Tohelon ja Torvelon seurassa, Joen laulu, Musiikkia matkalaukussa sekä Lurpukka ja sininen takki. Nukkenäyttelijänä ja muusikkona hän valloitti yleisönsä, sekä lapset että aikuiset, joiden kanssa kommunikointi oli aina Annalle ilo. Anna Barićin säveltämiä, sanoittamia ja esittämiä lauluja on kuultu vuosien mittaan sekä lastenlevyillä, televisio-ohjelmissa että kansanmusiikkiyhtyeiden ohjelmistossa. Annan laulut jäivät soimaan surun ja kaipauksen ylitse.

Maiju Tawast
Valokuva: Maria Barić



Barentsin nukketeatteriverkosto (Barents Puppetry Network, BPN) sai alkunsa 1996 rovaniemeläisten nukketeatterintekijöiden aloitteesta. Pohjoismaisen ministerineuvoston tuella alueen nukketeatterit, kymmenkunta ammattiteatteria ja kymmenkunta harrastajaryhmää, kutsuttiin yhteistyökokoukseen 1997. Ensimmäinen Barentsin kansainvälinen nukketeatterifestivaali oli Kalixissa, Ruotsissa 1999 ja sitä seuraavat Rovaniemellä 2000 ja Murmanskissa 2001. Tämän jälkeen festivaalien väli on ollut kaksi vuotta (Oulu 2003, Kalix 2005 ja Petroskoi 2007).

Festivaalin alkuperäisenä tavoitteena oli kutsua yhteen tasavertaisesti kaikki alueen nukketeatterintekijät, ammattilaiset ja harrastajat, sulkematta pois ketään. Tekijöiden vuorovaikutus, koulutus, toisten esitysten näkeminen ja niiden analysoiminen sysäävät kehitystä eteenpäin niin ammatti-kuin harrastajateatterissa. Kukin festivaalijärjestäjä on kuitenkin saanut toteuttaa omaa näkemystään osallistuvien ryhmien valinnassa ja nykyisin ovet ovat auki myös muualta kuin Barentsin alueelta tuleville ryhmille. Festivaalin rahoitukseen on saatu tukea sekä pohjoismaisista että kansallisista lähteistä.

Alueen suurimmat ja vakiintuneimmat laitosnukketeatterit ovat Venäjällä: Murmanskissa, Arkangelissa ja Petroskoissa. Pohjoismaisittain suuri nukketeatteri on myös Norjan Lofoteilla toimiva nukketeatterikeskus ja tuotantoteatteri Figurteatret i Nordland, muut pohjoismaiset teatterit joutuvat toimimaan vähäisimmin resurssein. Perinteiltään nuoren ja muodoiltaan vapaan pohjoismaisen ja vankkaan taidekoulutukseen ja kulttuuritraditioon perustuvan venäläisen nukketeatterikulttuurin kohtaaminen on ollut molemmin puolin haastavaa ja rikastuttavaa.

Festivaalien väli vuosina Barents-yhteistyö toteutuu eri nukketeatteriprojekteissa, joita ovat olleet mm. englantilaisen Welfare State International-yhteisöteatterin Starting Points -työpaja Barentsin ammattitaiteilijoille Rovaniemellä 2002 sekä laaja Barentsin koululaisten Elävät tarinat -projekti, jossa osallistajat loivat nukketeatteriesityksiä oman kotiseutunsa tarinoista ja toivat ne yhteiseen päätöstapahtumaan Rovaniemelle 2004. Ensi vuonna tavoitteena on koota Barentsin nukketeatteri-taiteilijoita luomaan yhteisiä produktioita, jotka nähdään seuraavilla, vuoden 2009 festivaaleilla.

Petroskoin lokakuun festivaalin yhteydessä pidetyssä Barentsin nukketeatteriverkoston kokouksessa 2009 festivaalin seuraaviksi isänniksi valittiin Oulu ja Rovaniemi, jotka vastaavat yhteisesti viisipäiväisen festivaalin järjestelyistä. Kahden kaupungin festivaali luo mahdollisuuksia myös pienimuotoisiin matkasesityksiin junassa tai bussissa kun festivaaliyleisö siirtyy toisesta festivaalikaupungista toiseen. Suomen UNIMA viettää 25-vuotisjuhliiaan vuonna 2009 ja Barentsin alueen kansainvälinen festivaali kahdessa pohjoisessa kaupungissa on osa järjestön juhluvuoden ohjelmaa.

Leila Peltonen Oulussa ja Rovaniemellä lokakuussa 2007.

Lisätietoja Leila Peltonen 0400-341 663 leila.peltonen@pp3.inet.fi
ja Janne Kuustie 0400-963 145 akseliklonk@gmail.com

PETROSKOIN FESTIVAALISTA

Barentsin alueen nukketeatterit kokoontuivat lokakuun puolivälissä Petroskoihin VI Kansainväliselle teatterifestivaalilleen. Petroskoi on Äänisjärven rannalla sijaitseva Karjalan Tasavallan pääkaupunki, jonka Pietari Suuri perusti jo vuonna 1703. Ammatillista teatteritoimintaa Petroskoissa on ollut 100 vuoden ajan: vuonna 1907 kaupunkiin perustettiin Venäläinen draamateatteri. Petroskoin nukketeatterikin, joka perustettiin vuonna 1935, on viettänyt jo 70-vuotisjuhliiaan. Sen uusi, vuonna 2006 valmistunut rakennus sijaitsee aivan kaupungin keskustassa. Samaan talokompleksiin kuuluu Karjalan kansallisteatteri eli Suomalainen draamateatteri, joka viettää paraikaa 75-vuotisjuhliiaan. Molempien talojen näyttämöillä ja Näyttelijöiden klubin tiloissa nähtiin festivaalin kuluessa 14 eri teatterin esityksiä Venäjältä, Suomesta, Ruotsista, Norjasta, Virossa, Tanskasta ja Islannista. Festivaalin ohjelmassa oli myös esitelmiä ja teatterikriitikoiden palautekeskustelu esiintyjäryhmille sekä iltaklubeja. Festivaalin sutjakkaasta sujumisesta vastasivat sekä Petroskoin Nukketeatterin että Draamateatterin henkilökunnat että esiintyjäryhmien oppaat, jotka toimivat myös tulkkeina. Festivaalivieraat oli majoitettu maineikkaaseen Pohjola-hotelliin.

Suomalaisille Petroskoin Nukketeatteri on vanha tuttu, sillä se on vierailut maassamme erityisesti 1970- ja 80-luvuilla. Näyttelijä ja ohjaaja Juri Andrejev on vetänyt Suomessa useita nukettamiskursseja, esiintynyt nukketeattereissa ja televisiossa sekä ohjannut mm. tamperelaiselle harrastajanukketeatteri Rämäkälle lukuisia esityksiä. Juri Andrejev on työskennellyt vuodesta 1953 lähtien Petroskoin nukketeatterissa ja toiminut sen taiteellisena johtajana vv. 1981-91. Jo eläkkeellä oleva Jura Andrejev ilahtui tavatessaan nyt Petroskoin festivaalilla vanhoja suomalaisia tuttujaan. Petroskoin Nukketeatteria johtaa nykyisin vuonna 2004 taloon saapunut Elena Larionova, jonka kaudella teatteria on voimakkaasti uudistettu ja kansainvälisiä suhteita sekä ohjaajavierailuja painotettu.



Suomesta festivaalille osallistui 25 nukketeatterilaista Rovaniemeltä, Oulusta, Kemistä, Kajaanista, Iisalimesta, Turusta ja Helsingistä. Festivaalin avajaisesitykseen sunnuntaina 17.10. (Petroskoin Nukketeatterin Nalle Puh) emme valittavasti ehtineet, koska bussimatkamme Kajaanista Joensuun kautta Petroskoihin kesti aamuvarhaisesta lähes puolille öin. Maanantaina 18.10. ensimmäisenä ulkomaalaisena vieraana esiintyi Norjan Stavangerista saapunut Skromlehjulet Dukketeater, jonka Kaksi ystävästä oli taiteellisesti vaatimatonta luokkaa. Myös tukholmalaisen Dockteater Tittutin Pikkusiskoni Jänis oli jotensakin pölyttyneen oloista nukketeatteria, jonka kaksi esittäjää toki näyttelivät ja nukettivat antaumuksellisesti. Pietarilaisen Kukolnyj Formatteatterin esitys Robin Bobin, joka nähtiin toissakesänä Hämeenlinnan festivaaleilla, oli sen sijaan nokkela ja eloisa. Potin räjäytti Anne Helgesenin ryhmä Katta i Sekken. Heidän esityksensä Ariel oli todella hienosti näytelty, nuketettu ja lavastettu kertomus tytöstä, joka syntyy siivet selässään. Näytelmä kertoi erilaisuudesta, ydinperheestä ongelmiseen ja myös insestistä, joka on raju aihe nukketeatterinkin näyttämöllä. Helgesenin oma soolo, paperiteatteriesitys Isoveljeni Henrik ja Olaf Liljekrants perustuu Henrik Ibsenin lapsena tekemään kotiteatteriin, jota Anne Helgesen on tutkinut. Esitys oli leikkisä ja moniulotteinen, tarkkaan harkittu joka kohdaltaan. Ruotsalaisen Abellis Magiska Teaternin Auringosta itään, kuusta länteen-esitys oli sen sijaan pettymys. Kansantarina karhusta ja tytöstä ei yltänyt myyttiseen ulottuvuuteen, jota kertomuksessa olisi yllin kyllin.

Petroskoin Nuorisonukketeatterin esittämä Varisnäytelmä tarjosi meille suomalaisugrilaisille yllätyksen: nuoret harrastajanäyttelijät puhuivat esityksessä sujuvasti karjalan ja livvin kieliä, joilla on oma vähemmistöstatuksensa nykyisessä Karjalan Tasavallassa. Petroskoin Nukketeatterin Kroshestka-Havroshetska (mahdoton kääntää) oli venäläinen muunnelma Tuhkimo-tarinasta, jonka toteutus ei kuitenkaan täysin toiminut: vaikea marionettitekniikka ei vielä ollut näyttelijöiden hallussa ja tekstiäkin tuntui olevan liikaa. Sen sijaan festivaalin päätösesitys, petroskoilaisten Kullatut kulmakarvat oli mainio esitys entisaikain markkinanukketeatterista: kaksi 1700-1800-luvun Venäjän maaseudulla kiertelevää näyttelijää tuohikonteineen kulkee kylästä kylään esittämässä nukketeatteria. Vauhdikas ja kekseliäs esitys kertoi pölhöstä tsaarista ja ovelasta talonpojasta sekä maalaiskylän asukkaista. Siinä saivat kyytiä sekä hallitsija, turhamaiset sukulaiset että virkamiehet.

Ammattitaitoinen esittäjäpariskunta käsitteli varmasti ja taidolla sekä nukkeja että kekseliäästi vaihtuvia lavasteita. Harmi kyllä juonesta ja nokkelista tekstihteitoista ei ulkomainen yleisö saanut mitään selvää, sillä esitys puhuttiin Arkangelin venäjän umpimurteella. Eesti Riiklik Nukuteater eli Tallinnan Nukketeatteri toi festivaalille tsherkessiläisen kansantarinan Vanha mies ja naarassusi, joka oli rapsakka esitys nukke- ja näyttelijänteatterin keinoin. Esiintyjillä oli pilkettä silmäkulmassaan ja iloinen ote nukketeatterin tekemiseen. Islantilainen nukketeatteriveteraani Islantilainen Hallveig Thorlacius esitti festivaalilla sympaattisen ja kompaktin sooloesityksensä Maailman pienen jättiläinen, joka on vierailut Suomessakin. Suomalaiset esiintyivät lauantaina ja sunnuntaina: Kajaanilaisen Nukketeatteri Katputlin Kielenhaltija kiehtoi lauluillaan Draamateatterin pienen salin yleisön; Turun Taideakatemia nukketeatterilinjalaisten Tulitikkutyttö ja Sanaton esitys nro 1 saivat kiittävää palautetta venäläisiltä kriitikoilta; Akseli Klonkin esitystä Herra Huu kiiteltiin ”plastisesti” eli tanssi- ja liikeilmaisultaan hyvin tehdyksi. Matkalaukkuteatterin Leila Peltonen esitti Kaksi tarinaa pohjoisesta tyylikkään rauhallisesti harmonisessa näyttämökuvassa. Muurmanskin Aluenukketeatterin Tabula Rasa edusti mustaa teatteria eli valkoiset esineet/kädet/nukkehahmot uv-valossa tekivät kuvia ja kuvaelmia. Sisällöltään ja anniltaan esitys kuitenkin jäi melkoisen tyhjäksi, siitä tuli estetiikkaa ilman syvempää tarkoitusta.



Kaiken kaikkiaan Barentsin festivaalin esitysten taso vaihteli, kuten sen pitääkin, sillä verkoston tarkoituksena ei olekaan säröttömien kaunotaidefestivaalien organiseraaminen. Festivaalin kuluessa toteutui tärkein: tuhannet katsojat ja lukuisat kollegat näkivät mielenkiintoisia nukketeatteriesityksiä ja monikansallinen nukketeatteriväki tapasi toisiaan, solmi kontakteja ideoiden jopa uusia yhteistyöprojekteja.

Maiju Tawast, monessa mukana



Valokuvat:

1. Petroskoin nukketeatterin uusi rakennus © Petroskoin nukketeatteri
2. Petroskoin esitys Kullatut huulet © Petroskoin nukketeatteri
3. Jura Andrejev/Muistolahja Karjalasta 1985 © Petroskoin nukketeatteri
4. Anne Helgesen/paperiteatteriesitys © Katta i Sekken

Petroskoin kansainvälisen nukketeatterifestivaalin loppuarviointi

Festivaalin viimeiseksi päiväksi oli järjestetty arviointitilaisuus, jossa oli mukana arvostelijoita ja muita asiantuntijoita aina Moskovasta ja Pietarista asti. Kaksi esitystä nähtiin vasta tilaisuuden jälkeen, mutta valtaosasta mielipide oli jo muodostettu.

Raati ei jakanut palkintoja eikä pannut esityksiä paremmuusjärjestykseen, tarkoituksena näytti pikemminkin olleen arvioida nukketeatterin nykytilaa ja nostaa esiin esitysten vahvuuksia ja heikkouksia. Kriitikki oli rakentavaa, osin tiukkaakin.

Analyttisiä puheenvuoroja käytti mm. Olga Glazunova, Venäjän Teatteriliiton lasten- ja nukketeatterijaoston johtaja Moskovasta ja David Burman Venäjän kulttuurikehitysinstituutti Interstudiosta. Hän on myös kansainvälisen KukArt-festivaalin puheenjohtaja Leningradista. Raadissa oli vajaa kymmenen jäsentä.

Alustuspuheenvuorossaan Olga Glazunova piti kiinnostavana saada tietää mitä on tapahtunut Suomen, Ruotsin, Norjan ja Islannin nukketeattereissa viime vuosien aikana. ”Keskustelu ehkä auttaa pohtimaan ja hahmottamaan työtämme.”

Glazunova viittasi mm. ruotsalaisten esitykseen, ”Little Sister Rabbit” joka oli tehty yhteistyössä psykologien kanssa. ”Tukholman esityksen kaltaisia ei ole venäjällä.” Ulf Nilssonin ja Eva Erikssonin kirjaan perustuvan esityksen oli ohjannut Susanne Lind. Viehättävä tarina kertoi jänissisaruksista, joista vanhempi joutui isän ja äidin poissa ollessa hoitamaan vauvasiskoa. Arkinen tilanne on monissa perheissä tuttu.

Myös Anna Victorovan ohjaama pietarilaisten ”Robin Bobbin” herätti ihastusta. Se perustuu satuklassikkoon ”Hanhiemon tarinoita”. Tässä tarinassa yleisöä huvitti ahmatti, joka söi kaiken kohdalle osuvan. Huumori oli tarkkaa ja osuvaa. Norjalainen tohtori Anne Helgesen käytti välineenään paperinukketeatteria, jonka keinoin hän kertoi maanmiehestään Henrik Ibsenistä näytelmässä ”My big Brother Henrik and Olaf Liljekrans. Harvinainen tilaisuus nähdä yleisöesityksessä paperinukketeatteri. Esitys herätti raadin ihastuksen. Samoin islantilaisen Helga Arnaldsin lämminhenkinen englanninkielinen esitys ”The World’s smallest Giant”.



The Women of Words, Nukketeatteri Katputli, Kajaani
Esitys kertoo Larin Paraskesta, ohjaus Elviira Davidow

Kajaanilaisen Kathpulin esitys Larin Paraskesta sai osakseen kiitokset. Siinä kuvattiin runonlaulajan elämää vähäeleisesti, laulun voimaan luottaen. Ohjaus oli Elviira Davidovin. Valitettavasti Leila Peltosen kaunis ja viisas kahdesta sadusta koostuva esitys ”Two Tales from the North” ei esitysjankohortansa vuoksi ehtinyt raadin arvosteltavaksi.

Murmanskilaisten esitystä moitittiin huumorin puutteesta. ”Itseironiaakin olisi voinut olla.” Esitys oli tarkoitettu aikuisille. Akseli Klonkin esitystä keuhuttiin liikunnalliseksi, mutta nukkiens käsittelystä tuli kritiikkiä: aika-ajoin näyttelijät näyttelivät itse, mutta unohtivat nuket.

Turun Taideakatemian nukketeatteriosasto esitti kaksi erillistä esitystä, H.C. Andersenin ”Pienen tulitikkutyön” ja pelkillä käsillä esitetyn, Samuel Beckettin perustuvan ”Act without Words”. Ilmaisurikkaat kädet ihastuttivat raatia. Esitys oli koulutuksen voimasta: pätevää opetusta saaneet opiskelijat olivat luoneet riipaisevan koskettavat teokset. Joku arvostelija kaipasi tietoa minkä ikäiselle katsojaryhmälle esitys oli suunnattu. Nukketeatteriosaston johtajan, venäläisen Anna Ivanova-Brashinskayan työ näyttää tuottaneen kaunista tulosta.

Raadin jäsenet eivät arvostelleet isäntäteatterin esitystä, mutta sanoivat keskustelewansa teatterin kanssa kahden kesken. Käytävillä puhuttiin, että teatterin nukkiens käsittelytaito on taantunut.

Nukkiens operointitaito herätti laajemminkin keskustelua. Joku raadin jäsen ehdotti nukkiens käsittelyn opetusta festivaalin Master class-osaan. Se ei kuitenkaan saisi olla vaihtoehto eriaikaisille esitelmiille, jotka haluttiin sisällyttää ohjelmaan jatkossakin.



Jura Andrejev esiintyy Petroskoin nukketeatterifestivaalilla. Etydejä, ylimääräinen esitys, joka ei ole painetussa ohjelmassa.

Eero Siren

Kirjoittaja on Kemin kaupunginteatterin dramaturgi

Puppet Studio avasi Turussa



Nukketeatterin tekijät ovat luoneet Turkuun uuden paikan rakentaa ja harjoitella esityksiä. Aivan Turun ydinkeskustassa, parin korttelin päässä rautatieasemasta, vanhan puutalokorttelin sisäpihalla sijaitsee Puppet Studio. Urbanista ympäristöstä huolimatta Studio elää omassa rauhassa pihan perällä punatiilisessä, 1800-luvulta peräisin olevassa teollisuuskiinteistössä. Korkeassa isossa tilassa on työpisteet kuudelle nukkenrakentajalle ja huoneiston perällä on parinkymmenen neliön harjoitusstudio isoine peiliseinineen.

Puppet Studio syntyi selvään tarpeeseen, sillä paikka on otettu nopeasti aktiiviseen käyttöön. Tilat eivät ole suuret, mutta joka neliö on kesän ja syksyn mittaan ollut tehokkaassa käytössä. Verstaan puolella on rakennettu, ja harjoitusstudiossa on harjoiteltu uutta tai lämmitetty vanhoja esityksiä keikkakuntoon. Karkea arvio on, että Puppet Studio on antanut rakentamis- ja harjoittelupaikan yli kymmenelle teatteriesitykselle jo ensimmäisen puolen vuoden aikana

Tilan toiminta perustuu kuuden vakiokäyttäjän varaan. He ovat vuokranneet oman ”verstaspaikan”, ja vastaavat näin tilan vuokran maksusta. Muut yhdistyksen jäsenet käyttävät pääasiassa harjoittelutilaa. Kaikkiaan yhdistyksessä on tällä hetkellä toistakymmentä jäsentä. Puppet Studio ry:n puheenjohtajana toimii Tiina Puranen ja varapuheenjohtajana Anna-Kaisa Väänänen. Hallituksen muut jäsenet ovat Antti Juhani Manninen ja Pia Kalenius, sekä varajäsenenä Outi Herrainsilta ja Merja Pöyhönen. Hallituksen ulkopuolisena sihteerinä toimii Timo Väntsi. Verstaspaikoilla työskentelevät Niina Lindroos, Iisa Ilona Tähtinen, Tiina Puranen, Outi Sippola, Timo Väntsi ja Anna-Kaisa Väänänen.

Puppet Studiota on tarkoitus kehittää siten, että se palvelisi paremmin eri käyttäjäryhmiä. Verstaan puolelle on tarkoitus hankkia yhteisiä työkaluja. Myös yhteistä keikkakalustoa, kuten valo- ja äänikalustoa tai tanssimattoa on tarkoitus hankkia. Harjoitusstudio on tarkoitettu ensisijaisesti yhdistyksen jäsenille, mutta sitä vuokrataan myös muille tarvitsijoille, mikäli vapaita aikoja on.

Timo Väntsi

timo.vantsi@lslh.intermin.fi

”SUOMALAISEN NUKKETEATTERIN KIRJAN” TOIMITUSTYÖ KÄYNNISTYNYT

SUOMALAISEN NUKKETEATTERIN KIRJA (työnimi) on lajissaan ensimmäinen suomalaisen nukketeatterin historiaa, kehitystä ja nykypäivää käsittelevä teos. Kirja tekee suomalaista nukketeatteria tunnetuksi itsenäisenä taidemuotona, jolla on vuorovaikutteinen suhde aikaansa, sen virtauksiin ja estetiikkaan. Kirjan toimeksiantaja ja toimituskunnan kokoonkutsuja on Suomen UNIMA r.y. Kirja ilmestyy vuonna 2009, kun Suomen UNIMA täyttää 25 vuotta. Teos toimitetaan yhteistyössä LIKE-kustantamon kanssa; toimitustyöhön on saatu tukea mm. Taiteen keskustoimikunnalta, Kordelinin säätiöltä, Wihurin rahastolta, Svenska kulturfonden –säätiöltä ja Suomalais-norjalaisesta kulttuurirahastosta.

Kirjan toimituskunta pyrkii mahdollisimman kattavasti keräämään materiaalia suomalaisen nukketeatterin kokonaisuudesta. Materiaalia on koottu haastattelujen ja artikkeleiden muodossa sekä kirjallisista ja kuvallisista lähteistä (mm. Teatterimuseon aineisto). Kun kaikki teksti- ja kuvamateriaali on koossa helmi-maaliskuussa, kirjan varsinainen toimitustyö ja visuaalinen suunnittelu käynnistyy. Aikataulun mukaan kirjan ensimmäinen raakaversio on valmiina huhtikuun loppupuolella, jolloin sen saa luettavakseen kymmenkunta nukketeatterin, teatterin ja toimitustyön asiantuntijaa. Heidän kommenttinsa ja korjausehdotuksensa käsitellään toimituskunnassa, joka hioo teoksen lopullista sisältöä aina elokuun 2008 loppuun saakka; jolloin aineisto luovutetaan kustantajalle painettavaksi. Kaikki kirjaa varten koottu materiaali taltioidaan Teatterimuseon arkistoon.

Kirjan liiteosaan laaditaan päivitetty luettelo maamme toimivista nukketeattereista yhteystietoineen. Tätä varten Suomen UNIMA:n jäseneteattereille lähetetään kyselylomake heti ensi vuoden alussa. Tarkkailekaa siis postejanne!

Kirjan julkistetaan Suomen UNIMA:n 25-vuotissyntymäpäivänä 11.1.2009.

Suomalaisen nukketeatterin kirjan –toimituskunnan jäsenet ovat: LTO Kaisa-Leena Kaarltonen Perniö, FM Marja-Liisa Lintunen Pieksämäki, VTM Leila Peltonen Rovaniemi, HuK Marjut Tawast Helsinki ja FM Sari Witting Helsinki.



Lisätietoja: toimituskunnan puheenjohtajalta Leila Peltoselta leila.peltonen@pp3.inet.fi puh:0400-341 663



HIPPALOT-FESTIVAALI TARJOSI MYÖS NUKKETEATTERIA

Hämeenlinnan ARX-lastenkulttuurikeskus järjesti 2.-5.8. Hippalot-festivaalin, johon osallistui lähes 11 000 kävijää. Festivaalin taiteelliseen suunnitteluryhmään kuului tänä vuonna myös nukketeatteriohjaaja Elina Lajunen, joka työskentelee sekä Ranskassa että Suomessa. Elokuiseen lastentapahtumaan saapui esiintyjä Suomesta, Belgiasta ja Ranskasta. Kymmenet teatteri-, musiikki-, kirjallisuus-, elokuva-, sirkus- ja digitaaliteollisuudet työpajoinen oli kaikki keskitetty Verkatehtaan vanhoihin ja uusiin tiloihin. Hippalot-festivaalilla juhlistettiin jo 30-vuotiaasta lastenkulttuuritapahtumaa, joka ensimmäisinä vuosina pidettiin Aulangolla. Hämeen Linnaan siirtyneen Lastentapahtuman johtajana toimi vuosina 1982-1997 Jouko Astor, joka nykyään on juuri avatun uuden Kulttuuri- ja kongressikeskus Verkatehtaan toimitusjohtaja. Tapahtumakokonaisuutena Hippalot-festivaalin keskittäminen Verkatehtalle oli onnistunut veto, yleisö löysi helposti tilaisuudesta toiseen teollisuuskiinteistön sisällä ja ulkopuolella. Tarjolla oli sekä hengen että ruumiin ravintoa, jälkimmäistä edustivat mm. herkkuiset pingviinileivokset. Pingviini olikin tapahtuman logo ja maskotti, joka esiintyi sekä marionettioppaana taidenäyttelyssä että elokuvien ja visuaalisen konsertin roolihahmoina.

Hippalot-festivaalin teemana oli fantasia, mielikuvituksen luovat mahdollisuudet. Tapahtumien kirjo ulottui vauvateatterista ja musiikkiesityksistä digitaalseen, kirjailijatapaamisista Grimmin satuihin ja pingviineihin valkokankailla. Nukketeatteria oli myös tarjolla ohjelmistossa. Hämeen Nukketeatterin esitys Kauas pois kotiin kertoi muuttolaatikoiden, esineiden ja nukkien avulla koskettavan tarinan pienestä pojasta vieraassa

maassa. Pohjoismaisena yhteistyönä tuotetun esityksen nuket oli tehnyt norjalainen Agnes Schou Levende Dukker-ryhmästä. Hämeen läänintaiteilija Hannu Räisän ja näyttelijä Heikki Kuuselan rauhallisesti ja varmasti esittämässä näytelmässä oli hyvä rytmi ja tarkkaa nukketyöskentelyä. Vintiltä löytyvien esineiden avulla visualisoitiin vaivattomasti tapahtumapaikat sekä arjen että mielikuvituksen tasolla. Dramaturgisesti tarinassa kuljettiin leikkauksin sekä aikuisten että lasten maailmassa, siirtymät nykyhetkestä menneeseen sujuivat melkoisen kitkatta. Kompaktina kokonaisuutena Kauas pois kotiin-esitys kiertää päiväkodeissa, kouluissa ja muissa tiloissa.

Hämeenlinnan kaupunginteatterin näytelmässä Iso Paha Susi menttiin melkoista nonsense-rallia. Esityksen käsikirjoittaja Katja Krohn on reippaasti uudistanut vanhaa satua, jossa perinteiset roolihahmot saivat aivan uusia ulottuvuuksia ja tehtäviä. Esityksessä käytettiin myös nukkeja, jotka oli tehnyt Suvi Vasama. Esimerkiksi pikku kilit dyykkailivat väliin sukkahahmoina esiripun raoista. Ruuperin eli Pikku hukan koulureppuna oli suuri sammakko, uskottu ystävä, joka kulki mukana tarinan kohelluksissa. Esitys ja sen teksti naurattivat yleisöä, mutta toteutuksessa oli liikaa levotonta melskaamista ja nuorempien näyttelijöiden puheilmaisu oli turhan sameaa. Teatteri Lempin Sylitavas tarjosi puolestaan rauhan keitaan sinisen teltan suojassa Verkatehtaan lasipihalla. Vauvat nauttivat autuaina sekä visuaalisista että auditiivisista elämyksistä elävän musiikin säestyksellä. Maija Keinäsen lempeä puhunta, laulanta ja loruttelu, veden tiputtelu, värit ja heijastukset teltan seinillä sekä nukkehahmo veivät myös aikuiset mukanaan attir-littir-laa-maailmaan. Verkatehtaan ulkopuolella Teatteri

Quo Vadis esitti toisenlaisessa teltassa, aidossa jurtassa Pelastakaa äiti-näytelmää. Siinä esiintyjän huovutettu puku oksahattuineen on tapahtumapaikka, muuntuva maisema, jossa pikkuruinen tyttö nukke vaeltaa etsimässä Sinistä äidin pelastamiseksi.

Hippalot-festivaalin 30-vuotisjuhlien kunniavierana oli ranskalainen Compagnie Coatimundi, joka on vierailut usein Suomessa jo 1980-luvulta lähtien. Teatterin sanaton esitys Huusholliallianssi oli hidastempoinen kertomus vanhan pariskunnan arkipäiväisestä elämästä kommelluksineen. Arjen maaginen realismi visualisoitui paikoitellen vempelien villiintyessä, mutta näyttelijänilmaisu ei tahtonut yltää farssin rytmiin. Lavasteen yläosaan sijoitettu nukketeatteriosuus olisi voinut saada enemmän tilaa ja ulottuvuuksia, kuten myös eloon heräävä hääkuva. Pölynimurin valtavaksi paisuvan pussin sisältä heijastuva varjoteatteri riemastutti myös pienimpiä katsojia, jotka esityksen alkupuolella kiehnäsivät istuimillaan odottaen teatterin ihmeitä.

Media, fantasiakirjallisuus ja digitaide olivat toinen pääjuonne Hippalot-tapahtumassa, joka tarjosi osanottajille mm. fantasia- ja digityöpajoja sekä hämeenlinalaisten nuorten Digiarts-elokuvia. Kasvattajille ARX-keskus oli järjestänyt IHQ-mediaseminaarin ja symposiumin digitaidekasvatuksesta. Fantasiakirjallisuudessa ja tietokonepeleissä on pohjimmaltaan sama tematiikka kuin kansansaduissa: matka, koettelemukset, kasvun paikka ja paluu vahvempana. Nämä teemat toteutuivat kautta linjan Hippaloiden taidetarjonnassa, jonka kaikkinaisen referoiminen veisi useamman sivun. Mainitsen kuitenkin vielä belgialaisen festivaalivieraan

Kauas pois kotiin © Hannu Räisä



Huusholliallianssi © Compagnie Coatimundi

Kunsthuis Pantalonen kuulaan kauniin visuaalisen konsertin Sydämeni on pingviini. Esitys oli elävä kuvakirja, jossa musiikki, kerronta ja animaatiot toimivat harmonisena ja ajatuksia herättävänä kokonaisuutena. Kulttuuri- ja kongressikeskus Verkatehdas sykkii kulttuuria ja elämää kautta vuoden: täysimittainen Vanaja-Sali mahdollistaa isojenkin produktioiden toteuttamisen ja elokuvasali Bio Rex tarjoaa laatuleffoja. ARX-lastenkulttuurikeskuksen tarjonta käsittää kymmeniä kursseja ja muita tapahtumia taiteiden eri osa-alueilta. Hämeenlinnan kaupunginteatterikin muuttaa kokonaisuudessaan Verkatehtaalle syksyn mittaan. Vanha teollisuusmiljöö on otettu voimallisesti kulttuurikäyttöön, mikä houkuttelee Hämeenlinnaan kävijöitä laajalla säteellä.

Maiju Tawast



Kati-Aurora opettaa



Siitä se muotoutuu



Teija Halkola nukketalkoissa

KÄSINUKKEJA VIIPURIIN

UNIMA:N AVUSTUSPROJEKTI YHTEISTYÖSSÄ
TAMPEREEN SETLEMENTTINUORTEN JA
TAMPEREEN EV.LUT. SEURAKUNNAN KANSSA

Vihdoinkin junassa!



Projektin vaiheet:

1. Aloite tulee Viipurin ev.lut. seurakunnalta: vanhat, käytöstä poistetut käsinuket otettaisiin ilolla uusiokäyttöön opetusvälineiksi lapsiryhmien kanssa tehtävään seurakuntatyöhön. Tampereen Settlementtinuorten koordinaattori Teija Halkola vastaa kutsuun ja pyytää Suomen UNIMA:a mukaan.
2. Sähköpostiviestien ja UNIMA:n hallituksen muutaman kokouksen jälkeen päädytään - vanhojen nukkien lahjoittamisen asemesta - järjestämään nukentekokurssi, jolla tehdään kokonaan uudet lahjoitusnuket. UNIMA kustantaa kurssin materiaalit ja kaksi viisumia, Settlementtinuorten liitto maksaa matkat Viipuriin.
3. Allekirjoittaneet UNIMA:n jäsenet pitävät suunnittelupalaverin 18.4.2007, jossa ideoimme, valmistamme & ohjeistamme yksinkertaisen akryylimassalla päällystetyn mallikäsinuken.

Matkaseurue asemalla





Kati-Aurora ja lapset ihmettelevät karttaa



Lempäälän miehet asemalla 1



Lempäälän miehet asemalla 2



Apuu, jumissa!



Mielenkiintoinen esite, hmmm....



Kuolema oven takana

4. Käsinnukkekurssi pidetään Tampereen Rientolassa 29.4.2007 klo 11-19. Lehti-ilmoittelusta huolimatta paikalle tulee opettajien ja Teijan lisäksi vain neljä henkilöä, osa reilusti myöhässä. Pieni osallistujamäärä kääntyy kuitenkin eduksi, sillä varattu aika riittää hädän tuskin. Jatkoajan turvin saamme kuitenkin aikaan seitsemän selkeää ja hauskaa tyyppiä. Kiitämme lahjoittajia ja viemme nukket odottelemaan matkaa työhuoneellemme.

5. Teija ja allekirjoittaneet vievät nukket Viipurin ev.lut. seurakunnalle 5.5.2007. Nukkeja ovat vastaanottamassa kirkon nuoret vapaaehtoistyöntekijät. Heidän ilonsa ja mielenkiintonsa saa mielemmme luottavaiseksi siitä, että nukkeja todella hyödynnetään

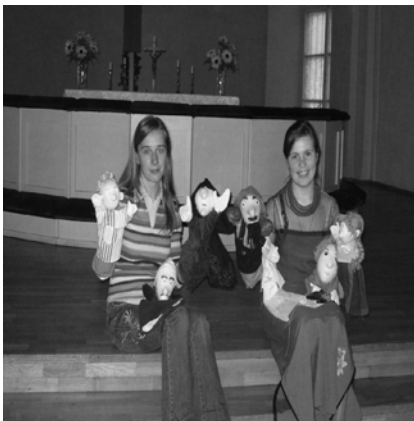
jatkossa. Samalla reissulla käymme myös Dikonissa, katulapsille tarkoitettussa keskuksessa, johon Teija vie lahjoituksena tullutta tavaraa: hammastahnaa, saippuaa ym. Keskuksen johtaja Anton Kazak kertoo, ettei keskuksessa asuvien lasten määrää rajoiteta; kaikki otetaan vastaan. Ovella päivystää aseistettu vartija, jotteivät lahjoitetut tavarat joutuisi varkaatten käsiin.

6. Entä jatko? Erityisesti Dikonin lasten totiset silmät jäivät mieleen. Kiinnostuneille lisäinfoa nukkeprojektista ja tarvittaessa Dikonin yhteystiedot allekirjoittaneilta.

Teksti ja kuvat:

Kati Andrianov & Kati-Aurora Kuuskoski

Iloinen kotiintulo kirkkoon 1.
Vastaanottamassa Irina Rogozhinskaja ja
Nadezhda Sinitsina.



Dikonissa.



Iloinen kotiintulo kirkkoon 2. Vastaanottamassa
Irina Rogozhinskaja ja Nadezhda Sinitsina.



FANATIK FIGURAS

Opinnäytetyöfestivaali Turussa 2.–11.5.2007

TANSSEJA YHDELLE JALALLE

Ohjaus: Tytti Marttila

Visualisointi: Tytti Marttila, Leena Lahikainen

Valot: Nina Tienhaara

Esiintyjät: Paula Vilmi, Leena Lahikainen

En ihmettele, että Frida Kahlon verevä ja pystypäinen elämä innoittaa, mutta niin vahva pohjustus antoi odottaa rohkeampaa otetta. Johdanto venyi liiaksi ja toiminta oli turhan pientä ja jäsentymätöntä. Luurankokäden, Fridan ja meloninpalan samankokoisuus harmitti. Mittasuhteiden potentiaalia olisi voinut hyödyntää vaikuttavammin, ihmisen kokoisen luurankohahmon olisi voinut tuoda tanssahtelemaan jo aiemmin. Kokonaisuus ja rytmitys meni sutuksi, ei olisi tarvittu niin paljon kikkailua punaisilla nauhoilla ja muilla rekvisiitoilla. Sängyn muuntumisessa arkuksi oli oivallusta. Taustan maalausten liikkuvat osatkin jäivät nokkeloiminnin asteelle ja ideat muutenkin raakileiksi. Ruoka toimii todella harvoin lavalla, tässä meloni tuntui oikealta elementiltä. Moista aistillista mehukkuutta jäi kaipaamaan lisää. Tragiikka jäi monilta osin yrikykseksi. Kurottelu ja säpsähtely kaipauksen ja kuoleman kanssa kamppailun kuvitukseksi.

MY DEER BROTHER

Ohjaaja ja esiintyjä: Lenka Kohútová

Slovakialaiseen kansansatuun pohjautuva esitys seisoitukevasti kahdella paljaalla jalalla. Kieli soi kauniisti niin puheessa kuin laulussa, vaikkei siitä ymmärtänytään paria sanaa enempää. Esiintyjä oli maailmassaan kuin pikkulapsi leikissään, yhtä läsnä ja ulottumattomissa samanaikaisesti. Peura, karhu ja muut äänet olivat selkeitä ja auttoivat tulkitsemaan tarinan kulkua. Ympyrä sulkeutuu- rakenne korosti taianomaista tunnelmaa. Näyttämölle latautui kuin huomaamatta merkityksiä, vaikka esitystapa oli näennäisen huoleton leikkimistä, hetkessä keksityn tuntuista. Luonnon esineiden manipulointi ja pehmeä multainen maa-alusta olivat hyvin hallussa. Lempeän karisman omaava esiintyjä oli ihastuttavasti seurannut omaa visiotaan ja uskoi siihen herkeämättä.

MARSU TIMONEN

Ohjaus: Maiju Puupponen

Apulaisohjaaja: Niina Lindroos

Esiintyjät: Hilla Väyrynen, Hemmo Kauppinen

Nukkien rakennus: Työryhmä

Valosuunnittelu: Otto Leivo, Maiju Puupponen

Äänisuunnittelu: Tapio Laitinen

Musiikki: Juho Nummela, Olli Kari, Hilla Kauppinen & co.

Lavastus: Julle Tainio, Maiju Puupponen

Kuolevan kirjailijan ja koemarsun kohtaaminen on oivallinen perusta nukketeatteriesitykseksi. En kuitenkaan saanut irti kaikkea kipeyttä, jota ennakoasetelma lupaili. Ihmisen näköinen ja kokoinen ”lifesize”-nukke on vaativa, koska siltä odottaa tarkan realistista liikkumista. Välillä kirjailijan painon käyttö ei näyttänyt tarpeeksi luontevalta. Miehen könyäminen ja pitkällinen vaeltaminen alkoi puuduttaa, vaikka oli ehkä tarkoitettu empatiaa herättelemään. Hyvä, että tämä hellyttävä marsu oli tajuttu tehdä realistista isommaksi. Koemarsurivistö ja numeroiden vertailu olisi ollut dramaturgisesti tehokkaampi yllätyksenä. Puhetta olisi samoin voinut viivästä. Venyvät nuket vaikuttavat olevan lähes trendi. Nukkien suut liikkuvat vähän, muttei tarpeeksi - pitäisi olla umpisuu tai sitten ihan synkässä jauhava suu. Eläimiltä kyllä oppii paljon, vaikkei niiden puhetta kuulisikaan...

LIISA IHMEMAASSA

Ohjaus ja dramatisointi: Tanja Muikku

Esiintyjät: Leena Lahikainen, Nanna Mäkinen, Satu Wiinikka

Nukenrakennus: Nanna Mäkinen, Satu Wiinikka, Tanja Muikku

Musiikki/ äänet: Jani Naskali, ideointi: Ismo Laakso,

Tanja Muikku

Valot: Laura Hurme, Suvi Kanninen

Kolkko visuaalisuus ei vastannut omaa runsauden pulleaa kuvaa kirjasta, mutta toi ihan omanlaisensa näkökulman Ihmemaahan. Tarina muuntui varhaisteinin seikkailuiksi itsetuhoisten kokeilujen parissa. Vaikea ikä totisesti, kun kaikki on kiellettyä ja outo kiehto, mutta läytytkin maistuisi. Nukettaminen oli hyvinkin uskottavaa uskomattomuudessaan, varsinkin fantastisissa venymis- ja vanumiskohtauksissa. Näyttämölle asioita taikovat valkoiset hansikkaat ja UV-valot korostivat esityksen taikurishowmaista ulkomuotoa. En tykännyt Liisan kaalimaankakara- tyylisestä hapsutukasta. Jänö oli hervottoman hauska heppu, sieni ja kaalimato hinksutuksineen viimeistään vahvistivat 11v ikärajan hyväksi ideaksi. Kaikuva äänimaailma huhuiluineen kalskahti korvaan. Älkää syökö sieniä Liisat...

MC DEATH

Ohjaaja ja esiintyjä: Roman Vilchyk

Moitteena järjestäjille: studiotilan katsomojärjestely mätti. Jos ei istunut ensimmäisellä rivillä, noin kolmasosa tapahtumista blokkaantui pois. Lavastukseen erikoistuneella esiintyjällä oli kummallinen tyyli asetella nukkeja ja liikutella niitä ikään kuin kokeillen. Esiintyminen ei taida olla intohimolistalla ykkösenä. Peikkomaiset karaktäärit sytyttivät mielenkiinnon ja houkuttivat tulkintoihin. Äänimaailma oli vähintään omalaatuinen, ”Amazing grace” oopperamaisena huutona ja hevosnoitien toistuva ”Okei, let’s go!”. Jälkimmäinen sattui korviin ja jatkui häiritsevän kauan. Tekijällä ei ilmeisesti ole tippaakaan tarvetta miellyttää ketään. Hyvä niin, mutta lopputyöesitykseltä pitäisi vaatia enemmän kuin nukkedemolta. Pöytälavan raoista tippuva veri säväytti, mutta miksi, oi miksi piti käyttää muovikuppia luonnonmateriaalien keskellä, materiaalintajua kun tuntui muuten olevan? Toiminta oli enimmäkseen paneutumattoman pojan puuhastelua. Jossain määrin pidin oudosta tyylistä, se oli kuin valmistautumista johonkin merkittävämpään. Ja pakko antaa kunniamaininta alle puolen tunnin kestosta.

DAPHNIS AND CHLOE

Ohjaaja: Alesja Kovalova

Esiintyjät: Paula Vilmi, Maija Linturi, Nanna Mäkinen, Johanna Kultala, Aapo Repo, Tatjana Priyatkina

Menneiden vuosien fyysinen ilmaisu, toisto ja junnaavuus estivät itse asiaa nousemasta esiin. Naamiot eivät oikein eläneet. Panin esittäjä teki kyllä urheasti, mutta hieman pinnistetysti fyysisen roolinsa. Klopseista hyppelyä oli kyllästymiseen asti. Musiikin taukoamattomuus, kuin jukeboxista tulvivien biisien perustelemattomuus tökki. Oltiin vasta nykimässä nilkasta, kun olisi pitänyt ottaa rankkaa aihetta ja rakennetta munaskuista yhdellä varmallalla otteella ja ravisuttaa. Nuket liikkuiivat kauniisti, varsinkin kun mukana oli haasteellisia ilmakelluntakuvioita. Panin motiivit jäivät epäselviksi. Spagaatit olivat ihan höpöä taitojen esittelyä. Jotain minussa liikahti vasta viime minuuteilla, kun Pan ja yksi tytöistä ottivat naamionsa pois. Viattomuus voitti ja sanottavan versoa vilautettiin.

RAKKAUS HUKASSA

Ohjaus ja käsikirjoitus: Lotta Virtanen

Nuket: Paula Vilmi, Emma Kärki

Nuket ja lavasteet: Työryhmä

Valot: Tove Lipponen, Camilla Gustafsson

Tiukkaa dramaturgista ajattelua olisi monessa opinnäytteessä tarvittu, niin tässäkin metsän kiehtovien varjojen ja paperinukkien arjen tasapainottelussa. Ylöspano ja taustalla ollut Kallaksen Sudenmorsian lupasivat enemmän. Kaksiulotteiset tiskikaset olivat epäselviä, ne olisi pitänyt tehdä isommiksi. Valaistuksenkin kanssa oli ongelmia, valo korosti epäolennaisia asioita. Jytämusateema metsälle ja susille oli ketkututtava, mutta sitä ei kehitelty alkua pidemmälle. Morsiannukkea pideltiin hölmösti niin, että sen kädet puoliksi peittyivät. Huumorijäniksestä pidin, samoin pystyssä pomppivasta ihmismäisestä sudesta. Jutussa oli sellainen rakennevika, että hyvätkin jutut lakkasivat toimimasta, kun niitä tarpeettomasti toistettiin panoksia nostamatta. Litteys latistui entisestään isossa tilassa, nuket olisivat sopineet paremmin johonkin pienempään, vaikka öiselle bussipysäkille.

LES ENFANTS TERRIBLES

Ohjaus: Liisa Laitinen

Esiintyjät: Niina Lindroos, Maija Linturi, Suvi Auvinen

Puvustus, lavastus- ja visuaalinen apu: Meeri Sorjonen

Valot: Tuukka Jukola

Nukenrakennus: Liisa Laitinen ja työryhmä

Kylläpä hymyilytti. On erittäin harvinaista, että toivon esityksen jatkuvan pidempään. Nyt kävi niin. Näki, että ohjaajalla on ollut kokonainen näkemys aiheesta läpi proggiksen. Sänky ja sen alusta maailmana oli mieletön, monitulkintainen lähtökohta. Luonnollista ja lämmöllä latautunutta näyttelemistä oli ilo seurata. Pahimman kasvuiän tuntemukset mustasukkaisuudesta kiintymykseen välittyivät ilman turhia naamanväänneitä. Hahmoihin ehti kiintymään kuin hyvää kirjaa lukiessa. Kakarat eivät onnistuneet olemaan hirveitä, vaan rakastettavia. Visualisointi oli vanhahtavan tyylikäs, vaan ei viileällä tavalla. Nukkehahmoja käytettiin jouhevasti tarinan ja tematiikan ehdoilla. Jipot olivat simpeleitä, mutta silti yllättäviä. Lopun tragiikkaa kun olisi vielä kasvatettu kirvelevämmäksi, niin ei olisi jäänyt moitteelle sijaa. Pitkästä aikaa matkalaukkukaan ei maistunut kuluneelta rekvisiitalta.

PIENI TULITIKKUTYTTÖ

Ohjaus: Elina Putkinen
Dramaturgia: Elina Putkinen ja työryhmä
Nukenrakennus: Elina Putkinen, Laura Hallantie, Roosa Halme
Lavastus: Elina Putkinen
Musiikki ja äänimaailma: Roosa Halme
Pikku Inkerin laulu, sävellys: Mikael Nyberg,
sanat: Ilmari Kianto
Valot: Jonna Savolainen, Pauliina Salonius
Tulitikkuaskin etiketti, juliste ja valokuvat: Antti Suniala

Riipaisevasti raapaistu. Olin esityksen jälkeen sellaisessa liiketuksen tilassa, etten pystynyt kävelemään suoraan. Niin se vaan tunkee ohi järjen silloin kun se on mietittyä ja taitavaa. Kokonaisuutena palelevan tytön klassikkotarina oli niin vastaansanomaton, että sytkärit ilmaan nukketeatterille. On ainakin kahdenlaista draamaa, sitä, jossa tietää miten käy ja sitä, jossa ei arvaakaan. Tässä teoksessa toimi juuri se, että tietää tarinan kuin omat töppönsensä. Toisaalta kun luodaan noin taitavasti hahmo kuin tämä pieni tyttölapsi, siihen uskoo, vaikka ympärillä sattuisi mitä. Valitut mittasuhteet ja keinot palvelivat tarinaa, tulitikkuaskin muotoiseksi rajatusta näyttämöaukosta näkyivät isojen ohikulkevien kengät, joita vasten tytön surkeus korostui. Katsoja sai oikeasti katutason kokemuskulman tapahtumiin, hiekkaa lakaistiin ronskisti edessä istuvien päälle. Esitykseen tarvittavat palaset olivat loksahdelleet kohdilleen ja työryhmä tiesi sen.

KELTAINEN SEINÄPAPERI

Ohjaus: Outi Sippola
Esiintyjät: Hanna Hietala, Raakel Pellonpää
Nukenrakennus: Hanna Hietala
Lavastus: Johanna Latvala
Musiikki: Roosa Halme
Valot: Ida-Emilia Kaukonen

Odotin jotain uhkaavampaa ja karmeampaa, kun näin lavastuksen. Terveydeltään horjuva hysteerikkonainen oli kunnolla sitä itseään, mikä sopi ajankuvaan ja tyylilajiin, mutta eturivissä ja pienessä tilassa hiersi patetian epä mukavuus. Pidän visualisoinnista, joka ei alleviivannut otsikkoa. Se korosti toden häilyvyyden tunnelmaa. Sängyn keltaisuus korostui hienosti valon vaihtuessa. Vanhasta kootun oloinen vaatetus pänni. Liekö mietittyä, mutta palvelijattaren lattiaa vasten kahiseva hameen helma oli hieno pikku lisä. Tilan takia lifesize- nukketyyli ei toiminut täydessä potentiaalissaan. Koko ajan pysyttiin lähellä ja isossa, ihmisen ja nukken erotti liian helposti. Kokonaisen hahmon pomppiva ja tärisevä varjo tapetin takana oli puistattavaan päin, mutta käsien varjot tylsäköjä. Nukken vaihdot olivat kekseliäitä, tosin istumapaikkani paljasti jotain etukäteen. Esiintyjät liikuttivat nukkea tarvittavan ronskein ottein, mutta liikkeen katkeamatta. Erityisesti sänkykohtauksissa nukke pysyi jopa häiritsevän hyvin hengittävänä ja elossa.

SHOSHA

Ohjaus: Aapo Repo
Esiintyjät: Tessa Lepistö, Anu-Anette Varho, Aapo Repo
Valot: Ville Hymylä, Pekka Hänninen

Maalaileva ennakkoteksti kiristi jo hieman kaulajäniteitä. Bunrakunukkien rakennus on hieno erityistaito. Nuket pääsisivät enemmän oikeuksiinsa täsmällisemmin liikkeen ja riisutummalla sisällöllä. Nuketus oli eurostandardien mukaista, taitavaa. Mutta taasen kehno dramaturgia pilasi puolet tunnelmasta. En pysynyt mukana, kuka on nuori, kuka vanha, miksi nainen otti pettäjämiehen takaisin..? Kallistuva pinta oli näppärä ja metaforinen, mutta sitä oltiin innostuttu käyttämään tuhlailleen. Näyttämöllä kolme kertaa on monta. Kristalliyöhön viitattiin äänillä ja kääntyvä ikkunakin toimi. Mutta mikä oli se ketkuttava hutsu, joka lausahdelti mystisiä sanoja? Sanojen käytössä kokemattomuus tuntui eniten, niihin oli tungettu pakahduttavan harrastajamaisesti kaikkea. Miesnukken punaiset hapsuhiukset piristivät. Pukin ja ihmisreisien irstas viekoittelukuvio oli selkeä. Selkeyttä toivoin lisää ja perusteita sille, miksi oli valittu juuri tämä tarina.

PIKKUSEIKKA

Käsikirjoitus ja ohjaus: Raakel Pellonpää
Visuaalinen suunnittelu, nukenrakennus: Linda Lemmetty
Nukenrakennusapu: Sini Peltola, Raakel Pellonpää
Esiintyjät: Linda Lemmetty, Sini Peltola
Koreografia: Elli Laukkanen
Valosuunnittelu: Maria Pere, Timo Varamäki
Äänisuunnittelu : Jari Heimala

Esitys jäi komeasta sarjakuvamaisuudesta huolimatta sisällöltäänkin litteäksi. Jos olisi maltettu jättää joka kolmas mykkäelokuvamutrustus pois, olisi heti alusta päässyt paremmin mukaan. Suurimmat ongelmat oli keskivaiheilla, kun ryöpytyksen olisi pitänyt jo lentää katsojan silmille. Lautasliinojen taittelu oli turhaa puuhaa, kohtauksissa kerrottiin sama asia uudestaan tunnelman tihentymättä. Loppupuolella alkoi löytyä oikeampi tempo ja mielentila. Päähenkilön äidin pilkonta leffävälkkeessä ja punaisen paperisilpun heittäminen verenä toimivat asiaankuuluvalla rajuudella. Äitinukke oli sielukassilmäinen ja littanat pahviporhot herkullisia. Erityisesti haitarikaulainen julma matami kysikkäine otteineen oli vinkeä, tosin kaulaefekti jäi ikävästi piiloon katsomiskulman takia. Hahmojen vaihtelu ja päiden asettelu vaikutti hankalalta hidasteelta. Teollisen ruskeaa maisemaa vasten punainen nuijakin näpsäkästi korostui. Tanssinumero oli 20-lukua itseään, mutta jäi irralliseksi viihdykkeeksi.

FANATIK FIGURAS

Opinnäytetyöfestivaali Turussa 2.–11.5.2007

TUU TUU TUPAKKARULLA, MISTÄS TIESIT TÄNNE TULLA

Ohjaus, nuket, lavastus: Tatyana Priyatkina
Työryhmä: Laura Hallantie, Roosa Halme, Alesja Kovalova,
Johanna Kultala, Maija Linturi, Nanna Mäkinen

Herttainen esitys ei antanut paljoa uutta, mutta lämmitti. Alkutilanne oli tehty selkeäksi ja introlle jätetty aikaa. Eleettömyys ja rauhallisuus miellyttivät. Ainoa hätäilyn hetki oli, kun syksyn lehdet eivät tahtoneet irrota puusta. Nuketus oli onnistunutta, pieni ja runsas maailma on haastava tehdä. Pidin eritoten vähin viilloin persoonallisiksi veistetyistä vanhusnukeista. Tanssikohtaus oli hurmaavan slaavilainen, syömiskohtauksen olisi saanut poikkaista aikaisemmin. Vägilaulu oli tarpeeton, sen volyyymi kylmäsi. Huomio kiinnittyi väkisin miniatyyrimaailman taustalla seisovaan nukettajien rivistöön. Kyllä tämä on ainutlaatuinen laji. Porukka mustahuppuisia jättiläisiä tekee tiiviissä kasassa yhteistyötä pitääkseen minimaailman elossa ja katsojan sielun liikkeessä! Tupakkirulla tunnusbiisinä löysi tiensä tuutulaulujen tunnepisteeseen. Mummon yllättävä maasta nousu oli hämmentävä ja riemullinen. Lopussakin maltettiin, mummo piti poikaa kädestä kun muistot häipyivät yksitellen pimeyteen.

HUONE

Ohjaaja: Laura Eriksson
Esiintyjät: Hilla Väyrynen, Johanna Kultala, Emma Kärki
Rakennus: Hannu Saarnio ja työryhmä
Valo ja ääniajo: Tiina Paananen, Hannu Saarnio

Tässä mielisairaassa rakkaustarinassa oli hetkensä, mutta niiden välillä hermostunutta hapuilua ja täyteen tupattuja merkityslokeroita. Huoneen tunkkaisuus ja ahdistavuus välittyi, mutta kyseenalaisella tavalla. Alun sairaalaesittely oli parasta jämäptiyydessään. Epäilyttävin tarkoituserin pönöttelevä sormijalkatohtori keräsi sympatiapisteeet. Pikku pihtikätösillään tavaroihin tarttuvat nuket olivat epäilemättä ihastuttaneet tekijät aluksi, mutta niihin ja oikean puolen pieneen huoneeseen oltiin jääty kiikkiin. Valaistus jätti sivusta tulevat esineet epämääräisiksi. Tavaroida putoili ja käsitikut töröttelivät vääriin suuntiin. Kehon palasten lohkeilu ja kiinnittyminen toiseen oli kannatettava ajatus, mutta jäi pieneksi. Säättäminen jätti syvät ajatukset pinnalle. Seinästä ilmestyvät punaiset valosilmät saivat hetkeksi valpastumaan. ”Järki on tiellä”, sanottiin käsiohjelmassa. Tässä oli kyllä tiellä tekniikka, kokemattomuus ja ohjaamisen hajanaisuus. Kyllähän koulussa pitää olla myös tilaa mokailta, ei tarvitse keikkailta Siperiassa oppiakseen.

SANATON NÄYTELMÄ, ELI KÄSITYS BECKETTISTÄ

Ohjaus: Suvi Auvinen
Ideointi: Suvi Auvinen, Jaakko Lilja
Käsittäjät: Hemmo Kauppinen, Sirpa Järvenpää,
Kiira Kolehmainen, Aatu Poutanen
Valot: Tapio Väntsi

Kuinka paljon syvällisempi voikaan olla selittelemättä, alleviivaamatta, tunteilematta? Palljon. Beckettin näytelmään ”Act Without Words 1” pohjautuvassa käsitateerisesityksessä oli vastustamatonta imua ja kirkkautta. Oli maagista katsoa avaruudellisessa hiekkamaisemassa eläviä käsiä. Kahdesta kädestä muovautuva päähenkilö oli eloisuuteensa nähden käsittämättömän yksinkertaisesti tehty. Taitavat ja ilmeikkäät kädet erkanivat ja palasivat yhteen kuin magneettiset kappaleet muodostaen hahmon, joka joutui erilaisten absurdien haasteiden eteen. Hengittävän maan idea oli huikea, kuin maapallo iin päälle. Esitys upposi monella tasolla juuri siihen sanattoman ymmärryksen alueeseen, joka tekee puheettomasta teatterista tärkeää. Ennakkotiedoissa puhuttiin siitä miten ”pelkistetyssä hahmossa näemme itsemme ja toimintamallimme selkeämmin”. Jumittaminen, sinnikkyys ja uteliaisuus näyttivät ihmisyydestä olennaisen.

ADJÖ HERR MUFFIN

Åbo Svenska Teatern
Nuket, lavastus, apulaisohjaus: Hanna Hietala

Tämän marsun tarinasta jäi kulahtaneempi maku. Tuoreus jäi puuttumaan turhan realistisista lavasteista ja kliseisen lapsiteatterimaisesta toteutuksesta pirtsakasti sössöttävine tyttöhahmoineen. Aikuistakin järkyttävästä lemmikin kuolemasta olisi saanut herkemällä toteutuksella enemmän irti. Jälleen mittasuhteita olisi voitu käyttää rohkeammin, liioitella enemmän ja olla reilusti hiljaa. Tyypillinen ja kulunut lastenteatteri on sellaista, että päälleliviivillaan kuinka ensin on aika kivaa, sitten tulee aika kamalaa, tässä tapauksessa kuolema ja sitten jää mieleen kun jaettiin lähtiessä niitä tarroja. Kuoleman teema olisi tullut vähemmällä painotuksella painavammin ymmärretyksi. Marsunuket olivat realistisessa koossaan ja ulkonäössään pettymys, vaikka liikkuvatkin uskottavasti ja herättivät pajaushalun. Yksityiskohdista jäi mietittävään herra Muffinin juomapullo, joka oli viinapullosta tehty. Esityksen jälkeen muutama lapsi vastasi näyttelijöiden kyselyihin oman lemmikin hautajaisista. Se oli ehkä sittenkin koskettavin hetki.

Johanna Piritta Peltonen

ESINETEATTERIN MAAILMA – MATKALAUKUT VALMIINA

Tapasin kesällä Johanna Enckellin, joka on vaikuttanut nukketeatterikentällämme erityisesti 1980- ja 90-luvuilla sekä näytelmien kirjoittajana että ohjaajana. Hän sai vuonna 1990 Näytelmäkirjailijaliiton Lea-palkinnon näytelmistään Pyhän Birgitan vaaralliset leikit ja Sadan unelman Sara, joiden soisi toteutuvan uusina tulkintoina suomalaisilla nukketeatterinäyttämöillä. Keskustelimme hänen näytelmistään, niiden syntyprosesseista ja esineteatteriajattelusta, joka läpäisee Johanna Enckellin teatterityöt.

Johanna Enckell on teatterintekijä, joka vuosikymmenten mittaan on matkannut Suomen ja Ranskan väliä ahkerasti. Muutenkin hänen matkalaukkunsa ovat aina olleet valmiina, koska vapaus lähteä ja heittäytyä on Enckellin elämänfilosofian perustekijöitä. Kirjallisuuden ja teatteritieteen opettajana Johanna Enckell toimi jo vuosina 1967-74 sekä Oulun että Helsingin yliopistoissa. Työskenneltyään sen jälkeen nelisen vuotta Helsingin Svenska Teaternin dramaturgina Enckell karisti Suomen pölyt jaloistaan ja siirtyi Tukholmaan vuosiksi 1979-80. Tukholman kaupunginteatterin dramaturgin työn rinnalle nousi kiinnostus nukketeatteriin. Maineikkaalle Marionetteaternille hän kirjoitti kaksi näytelmää, Johanna i valfiskens buk (1979) ja John Bauer (1980). Yhteistyö Michael Meschken ja Gösta Kjellinin kanssa aloitti uuden elämänvaiheen ja nukke/esineteatterillisen ajattelun, joka on kantanut hedelmää läpi vuosikymmenten.

Johanna Enckellin teatterityön pohjana, sekä ohjaustöissä että kirjoittaessaan näytelmiä, on ”théâtre d’objets”, esineteatteri, jonka kautta hän visualisoi esityksen. Kriitikko Riitta Wikström onkin todennut että Johanna Enckellin teatteri on esineteatterin maailmasta johdettua teatteria. Lähtökohtana on tila: Enckell sanoo olevansa visuaalinen sanataiteilija, joka valitsee näyttämöllä toteutuvat merkit. Liikeilmaisuus ja musiikki ovat myös olennainen osa näytelmän syntyprosessissa ja ohjaustöissä, jotka vaativat näyttelijän psyykkistä ja fyysistä heittäytymistä. Näytelmissä toteutuu tilan runous, ”poésie de l’espace”, jossa kaikki elementit



ovat vuorovaikutuksessa keskenään, kuten Johannan syvällisesti tutkima ranskalainen teatterinero Antonin Artaud hahmotteli jo 1900-luvun alun kirjoituksissaan ja teoksissaan. Näyttelijät, esineet ja nuket ovat näytelmien toimijoita, jotka viestivät kohti katsojaa. Kohdeyleisönä ovat Enckellin mukaan usein sekä lapselliset aikuiset että aikuiset lapset. Vahvojen naisten teema on Johanna Enckellin tuotannossa yksi näkyvä linjaus. Pikku Jenni on maailman luoja Nukketeatteri Vihreässä Omenassa vuonna 1983 toteutetussa Ukko Nooan hattu-näytelmässä, jossa Raamatun kanonisoitua tarinaa lähestytään uudesta näkökulmasta. Naistematiikka on vahva myös näytelmässä Mama Blue – leivän talon legendat, joka tehtiin vuonna 1986 Teatteri Mukamaksessa. Näytelmä Pyhän Birgitan vaaralliset leikit (Lahden kaupunginteatteri 1989) kertoo keskiajalla eläneestä, pyhimykseksi sittemmin julistetusta naiskirjailijasta ja ajattelijasta, joka ylitti aikansa naiskuvan rajat ja anakronistisessa näytelmässä myös aikajanat. Johanna Enckelliä kiehtoivat alun perin Pyhän Birgitan henkilön lisäksi tämän kuvallisesti rikkaat ilmestysnäyt, jotka saavat näytelmässä teatterillisen ilmiäsun. Lahden kaupunginteatterin esityksen ohjasi amerikkalainen Eric Bass. Yksi Enckellin naisteemaisista näytelmistä, jossa käytetään myös nukke- ja esineteatterin keinoja, on Oulun kaupunginteatterissa vuonna 1995 kantaesityksensä saanut Sadan unelman Sara. Senkin päähenkilö on voimakastahtoinen naiskirjailija ja feministi, Oulussa syntynyt Sara Wacklin, joka uhmasi aikansa 1800-luvun alun käsityksiä ja konventioita. Åbo Svenska Teatern toteutti näytelmän 1997 ruotsinkielisenä: Hundrade drömmars fröken-esityksen onnistunut visualisointi oli Milja Salovaaran käsialaa. Kahdesta

naiskirjailijasta, Virginia Woolfista ja Vita Sackville-Westistä kertova näytelmä Orlando (2000) sisältää myös nukketeatterikohtauksen, Liisa Ihmemaassa- teekutsujen tyyliin. Johanna Enckell suunnitteli sen skenografian ja visualisoinnin yhteistyössä Sari Salmelan kanssa. Enckell hahmotteleekin kirjoittamisvaiheessa näytelmän tapahtumapaikan, värityksen ja esineistön mallipiirroksina skenografisen toteutuksen pohjaksi. Tamperelaisessa Teatteri Mukamaksessa vuonna 1994 esitetty surrealistinen näytelmä Hääyö oli myös visuaalisesti onnistunut teos, jossa näyttelijät heittäytyivät arkkityyppeihin rooleihinsa. Muutenkin 1990-luku oli Johanna Enckellin mielestä hänen tuotantonsa parasta aikaa. Vuoteen 1993 sijoittuu näytelmä Ylä mot måne, joka esitettiin espoolaisessa Unga Teaternissa. Ranskalaisen Compagnie Coatimundin Katherine Kremer ja Jean-Claude Leportier tekivät esityksen nuket ja opettivat nukkeliikunnan näyttelijöille.

Enckellin esineteatteriajattelu läpäisee myös hänen draamateattereissa toteutetut monologinäytelmänsä. Kuka murhasi van Goghin tehtiin vuonna 1996 Tampereen Teatterin Frenckell-näyttämölle. Näytelmä perustuu Antonin Artaudin raivokkaaseen tekstiin ”Van Gogh – le suicide de la société”. Artaud on jo vuosikymmeniä ollut Johanna Enckellin tutkimuksen kohteena. Vuonna 2003 hän kirjoitti kirjan Antonin Artaudin jäljet ranskalaisessa teatterissa/Skärvor av Artaud – en essä om fransk teater efter Befrielsen. LIKEN julkaisemissa suomen- ja ruotsinkielisissä kirjoissa Enckell esittelee Ranskan modernin teatterin tekijöitä ja teatterifilosofiaa 1900-luvun alkuvuosikymmeniltä 2000-luvulle.

Johanna Enckell on jo 1950-luvulta lähtien syvällisesti perehtynyt Ranskaan ja maan kulttuuriin, filosofisiin koulukuntiin ja teatterin uudistajiin. Hän muutti 1980-luvun alussa Helsingistä Pariisiin, eurooppalaisen teatterin mekkaan. Ansioistaan ranskalaisen kulttuurin saralla Johanna Enckell sai vuonna 1985 Ranskan valtion kunniamerkin Chevalier de Arts et des Lettres. Takaisin Suomeen Enckell palasi 1990-luvun alussa. Hän oli pari vuotta Teatterikorkeakoulun vararehtorina, mutta jättäytyi vapaaksi kirjailijaksi ja ohjaajaksi sekä teatteri- ja kirjallisuuskriitikoksi. Vuonna 2000 hän dramatisoi näytelmän Minua ette saa Jari Ehrnroothin psykoanalyysia käsittelevästä kirjasta Vierashuone. Johanna Enckell ohjasi näytelmänsä Espoon kaupunginteatteriin, jossa esitys oli muutaman keskeisen symbolin ja esineen (matkalaukut!) avulla toteutettu kuvitettu matka ihmisen psyyken syövereihin. Matka teatterin ja esineiden maailmassa jatkuu.

Maiju Tawast

valokuva:

Johanna Enckell © Nicke von Weissenberg

Niilossa kypsyy kahdeksan nukketeatteriesitystä

Varsinais-Suomessa on odotettavissa runsas nukketeatteriesitysten sato seuraavan vuoden aikana. Varsinais-Suomen Taidetoimikunnan, Framil ry:n ja TIP-Connectionin yhteinen nukketeatterin kehittämisprojekti Niilo käynnistyi alkusyksystä. Parhaillaan työryhmät työstävät omia esityksiään. Ensi-iltoja on joulukuusta 2007 aina kevääseen 2008. Kaikki tehdään kiertäviksi, eli teoksia tullaan varmasti näkemään tapahtumissa eri puolilla Suomea lähivuosina.

Niilon tavoitteena on tukea yksin tai kaksin puurtavia nukketeatterintekijöitä antamalla käytännön apua esitysten valmistamiseen ja tuottamiseen. Niilon dramaturgisena ohjaajana toimii dramaturgi Harriet Nylund-Donner ja visuaalisena ohjaajana lavastaja Teemu Loikas. Nukketeatterin tutorina toimii läänintaiteilija Timo Väntsi. Lisäksi laaturingin osallistujat voivat toimia toistensa tutoreina. Niiloon haku oli kesällä, ja kaikkiaan siihen hakeutui kahdeksan ehdokasta, jotka myös kaikki otettiin mukaan projektiin.

Tiina Puranen valmistaa edesmenneen isoisänsä muisteluihin ”Kirkonkylä Siperiassa” perustuvan sooloesityksen. Tarinankerronnan, esineteatterin ja varjoteatterin keinoin toteutettava esitys kertoo isoisän lapsuudesta Pietarissa keisarivallan ja sen jälkeisen vallankumouksen aikana sekä elämästä Siperiassa, jonne isoisä perheineen karkotettiin.

Iisa Ilona Tähtisen (Teatteri Sudenenne) sooloteos ”Mikä mikä tanssi” on visuaalista ja fyysistä nukketeatteria. Esitys kertoo, kuinka Anni syntyy maailmaan ja tanssii läpi elämän ihmeiden, pettymysten ja yllätysten. Olennainen osa teoksen tekemistä on yhteistyö turkulaisen päiväkodin kanssa.

Raakel Pellonpää ohjaa sooloesityksen Moliéren klassikkotekstistä Saituri, tällä kertaa paperiteatteriesityksenä. Näyttelijänä toimii Niina Lindroos. Ensi-ilta on loppuvuodesta 2007, ja se on kutsuttu esiintymään myös paperiteatterifestivaaleille Ranskaan.

Tytti Marttila toteuttaa tutun sadun Peukalo-Liisasta perheen pienimmille. Sooloteoksen ensi-ilta on helmikuussa Turun Seikkailupuistossa.

Työryhmä **Outi Sippola, Liisa Laitinen ja Lotta Virtanen** ovat tarttuneet Max Anderssonin sarjakuvaan ”Pixy”. Esityksestä tulee lämpimän punk-henkinen koko perheen esitys, jossa tarina kerrotaan kolmen perheenjäsenen näkökulmasta.

Aapo Repo (Nukketeatteri Reaktori) dramatisoi R.W. Stevenssonin klassikkoa ”Aarresaari” yhden miehen esitykseksi. Ensi-ilta on kevättalvella 2008.

Kerttu Aaltonen (Nukketeatteri Piironginlaatikko) valmistaa Elsa Beskowin tuotantoon pohjautuvan esityksen. Esitys tulee osaksi Mynämäen kulttuuritoimen lastenkulttuuritapahtumaa.

Marjatuuli Aittokallio ja Sanna Mansikka lastenteatteri Marhamintasta ovat Niilossa mukana itse kirjoitetulla ja sävelletyllä sadulla ”Jaakko Jätti ja menninkäismyssy”. Kun vikkelän ja viisaan Menni Menninkäisen myssy katoaa, alkaa tapahtua kummia juttuja. Väkivahva Jaakko Jätti huomaa, että omat keinot ovat myssyn etsinnässä parempia kuin muiden neuvot.

Niilon tuotannoista voi tiedustella lisää läänintaiteilija Timo Väntsiltä.

timo.vantsi@lslh.intermin.fi .

Kiitos ja näkemiin!

Aloitin työni UNIMAN lehden parissa muutama vuosi sitten. Silloin vastavalittu Uniman hallitus alkoi elvyttää perinteikkään ja ainutlaatuisen yhdistyksen vuosien varrella hiipunutta toimintaa. Myös vuosia ilmestymättä olleelle Uniman lehdelle tarvittiin innokas toimittaja ja vaikka minulla ei paljoa lehden tekemiskokemusta ollutkaan, halusin olla osaltani avuksi tärkeäksi kokemani yhdistystoiminnan uudelleen käynnistämiseksi. Kiitos hallitukselle luottamuksen osoittamisesta, kun annoitte tuoreen nukketeatterista innostuneen vastuulle Suomen ainoan nukketeatterilehden toimittamisen.

Mielestäni painettu tiedotuslehti on yhä tärkeä viestintäkanava, vaikka internetin myötä sana ajankohtaisuus on saanut aivan uuden merkityksen. Nyt tieto kulkee vauhdilla jäseneltä toiselle esimerkiksi sähköpostiryhmien kautta. Kaksi kertaa vuodessa ilmestyvä painettu lehti ei voi mitenkään vastata tällaiseen ajankohtaisuuden haasteeseen, lehden pitää löytää jokin muu tapa olla ainutlaatuinen ja tärkeä osa suomalaista nukketeatterikulttuuria. Jokainen meistä Uniman jäsenistä voi miettiä miten lehden tulevaisuus turvataan vai onko aika jo ajanut paperille painetun tiedotuslehden ohi?



Sirkus Sipiaisen sirkusta ja nukketeatteria yhdistävä Varjoja paratiisista -esitys sai ensi-iltansa 2005 Turussa
Valokuvaaja: Matti Selin

Työnkuvaani UNIMAN lehden päätoimittajana on kuulunut lehteen tulevan materiaalin vastaanottaminen kirjoittajilta, saapuneen teksti- ja kuvamateriaalin muokkaaminen lehtikäyttöön sekä lehden taitto ja painotaloon toimittaminen. Työ on ollut vaihtelevaa ja varsin mielenkiintoista. Olen tutustunut nukketeatterikentällä toimiviin alan aktiivisiin toimijoihin ja päässyt osallistumaan alan kehittämiseen tähtäävään toimintaan. Tahdon välittää suurkiitokset lehteen kirjoittaneille nukketeatterilaisille ja muille aktiivisille. Kiitos! Ilman teitä ei Uniman lehteä olisi.

Vapaaehtoisvoimin tehtävän lehden työstäminen on haastavaa ja aikaavievää. Pidän lehden ilmestymistä tärkeänä, mutta lehdenteolle on vaikea löytää sen vaatimaa aikaa työn ja opiskelun lomassa. Uniman lehti ansaitsee toimittajan, jolla on minua enemmän aikaa kiinnostavien juttujen metsästämiseen, lehden ulkoasun viimeistelyyn, lehden sisällön ideointiin ja lehden toiminnan kehittämiseen. Siksi jättäydyn lehden päätoimittajuudesta tämän numeron myötä.

Vaikka lehdellä ei ole uutta päätoimittajaa vielä, se selvinnee kuluvan talven myötä. Uskon ettei Uniman lehden ilmestyminen pääty tähän numeroon, vaan saamme jokainen ilahtua ensi keväänä, kun postiluukusta tulee taas tuore Uniman lehti.

Terveisin,
Laura Poranen

IHMISTEN ÄÄNIÄ IMATRALLA: IV KANSAINVÄLINEN MUSTAN JA VALKOISEN TEATTERIFESTIVAALI

Imatralla järjestettiin kesäkuun toisella viikolla, 14.-17.6. kaksi mittavaa kulttuuritapahtumaa: Kansainvälisen Semiotiikkainstituutin Maailmankongressi sekä IV Kansainvälinen Mustan ja Valkoisen Teatterifestivaali. Rajan pinnassa sijaitseva Imatra kuhisi kotimaisia ja kansainvälisiä vieraita, joille oli järjestetty monenlaisia tilaisuuksia eri puolilla kaupunkia. Valtionhotellin, Imatran kaupungintalon ja kulttuurikeskuksen täyttivät sadat eri maista saapuneet semiootikot. Kansainvälinen Mustan ja Valkoisen Teatterifestivaali puolestaan tarjosi Imatran Teatterin tiloissa ja kävelykadun näyttämöllä 27 teatteri-, tanssi- ja sirkusesitystä, jotka edustivat 10 eri maata. Teatterifestivaalilla oli yli 2000 katsojaa ja 100 esiintyjää, joiden hyväksi festivaalin organisoijat ja vapaaehtoiset työntekijät esiintyjät uurasivat täysin palkatta aamuvarhaisesta yömyöhään tuottaja Katri Lättin johdolla. Neljättä kertaa toteutetun festivaalin järjestäjänä on Imatralla vuodesta 2003 toiminut Mustan ja Valkoisen Teatteri, jonka teatterikielenä ovat nukke- ja varjoteatteri, pantomiimi ja draama sekä muut esittävän taiteen keinot. Teatterin dynamona on



Kykoln'jy dom: Tuhkimo
© Kukoln'jy Dom

Azerbaidzhanista Suomeen muuttanut elokuva- ja teatteriohjaaja Kamran Shahmardan, joka on viiden vuoden ajan juurruttanut Imatralla uutta teatteria. Imatran kaupungin suhtautuminen ja kulttuuripolitiikka ilmenevät Mustan ja Valkoisen Teatterille myönnettyistä määrärahoista ja tuesta: Tämänvuotinen Teatterifestivaali sai kotikaupungiltaan 500:- (luit oikein, viidensadan) euron avustuksen sekä Teatteri Imatran tilat ja yhden teknikon käyttöönsä.

Imatran Teatterin kanssa Mustan ja Valkoisen Teatterilla onkin vuosittain toimiva yhteistyösuhde, pieni näyttämö ajoittain teatteriryhmän käytössä. Produktioihinsa ja teatterifestivaaliin Mustan ja Valkoisen Teatteri on saanut suurempia apurahoja Taiteen keskuustoimikunnalta, Etelä-Karjalan kulttuurirahastolta sekä Kaakkois-Suomen Taidetoimikunnalta. Resurssi- ja rahapulasta huolimatta Mustan ja Valkoisen Teatteri toimii; suunnitelmassa on sekä uusia produktioita että vuoden 2008 Teatterifestivaali lukuisine kansainvälisine vieraineen. Mutta nyt vuoden 2007 Kansainvälisen Teatterifestivaalin antiin:

Nelipäiväisen festivaalin ohjelmistossa oli tänä vuonna useita venäläisiä teattereita, mm. Pietarista, Jekaterinburgista, Tsheljabinskista, joita erityisesti Imatran venäjän- ja suomenkieliset perheet saapuivat katsomaan. Viipurin Draama- ja Nukketeatteri ”Pyhä Linnoitus” esitti festivaalilla suur- spehtaakkelinsa Bolero, jonka myös semiotiikkakongressin osanottajat näkivät. Ukrainasta saapunut Rovnon aluenukketeatteri esitti vertep-näyttämökonstruktiona vanhan Jouluyö- tarinan, jossa pirutkin pelehtivät. Puolalaisten Teatr Conieco oli tapahtumassa toista kertaa, mukanaan Andersenin ja Grimmin satuja pöytäteatteritoteutuksena. Festivaalin kaukaisimmat vieraat saapuivat Azerbaidzhanista, Turkista ja Iranista. Sekä Teheranin Tanssiteatteri että Azerbaidzhanin Valtion Pantomiimateatteri esittivät fyysisen teatterin keinoin omiin kulttuurisiin konteksteihinsa sijoittuvat Romeo ja Julia-tarinat rakastavaisista. Turkin edustaja Cengiz Özek

Rovnon Nukketeatteri: Jouluyö © Rovno Regional Puppet Theatre



esitti rutinoituneesti perinteistä Karagösz-varjoteatteria, jonka täysin turkinkielinen tarina ei välittynyt yleisön ymmärryskynnykselle. Tallinnalaisen Vanemuine-teatterin näyttelijän Indrik Taalmanin häkellyttävä monologiesitys ravisutteli yleisöä: hän marssitti pienelle näyttämölle Adolf Hitlerin, vihaisen jokamiehen ja pehmoilevasta kiihkoilevaksi muuttuvan papin. Suomesta festivaalilla olivat edustettuina Turun taideakatemian Nukketeatterilinja, Nukketeatteri Akseli Klonk ja Lappeenrannassa äskettäin toimintansa aloittanut Teatteri Karelus. Viimeksi mainittu on Turusta valmistuneen Emma Jussilaisen soolonukketeatteri, jonka panos festivaalin lipunmyyntiin ja muuhun vapaaehtoistyöhön oli merkittävä, kuten imatralaistenkin avustajien. Koskenpartaan kävelykadulla oli tarjolla ulkoilmaohjelmaa, lukuisia päivittäisiä ilmaisesityksiä. Imatralaisen Olga Matikaisen ohjaama lapsiryhmä esitti musiikki- ja nukketeatterin keinoin toteutettuja näytelmiä. Paikallinen sirkustaiteilija Janne Mustonen näytti taitojaan sekä jongleerausessa että tuliesityksissä. Portugalista saapunut Circo Maximon pienoissirkustelttaan mahtui vain seitsemän katsojaa kerrallaan katsomaan kekseliästä banaanisirkusta. Saksalainen Fundus Marionetten-ryhmä esitti perinteistä sirkus- ja metamorfoosinumeroista koostuvaa marionettiteatteria, jonka nuket oli huolella rekonstruoitu Saksassa 1800- ja 1900-luvuilla esiintyneistä vanhoista markkinateatterinukeista. Ulkoilmaesitykset tosin välillä siirrettiin myrskytuulen ja sateen takia Teatteri Imatran aulaan, joka toimi myös festivaalin esiintyjien kohtaamispaikkana ja kahvilana. Festivaaliesiintyjät ja muut kutsuvieraat saivat myös nauttia järven rannalla sijaitsevaan vapaa-ajankeskus Hossakkaan järjestetyistä illanvietoista pitopöytineen ja saunoineen.



Viipurin Draama- ja Nukketeatteri: Bolero
© Viipurin Draama- ja Nukketeatteri



Festivaaliyleisön joukossa muuten näkyi neljän päivän mittaan todella vähän suomalaisen nukketeatterikentän edustajia. Kannattaisi kyllä käydä Imatrallakin katsomassa maassamme harvakseltaan vierailevia ulkomaalaisia nukke- ja varjoteatteriesityksiä. Samalla näkee kotimaisten ryhmien ja sooloteattereiden esityksiäkin, joita ei oman työn lomassa vuoden mittaan ehdi/pääse millään katsomaan eri puolille Suomea. Taiteellisesti, sisällöllisesti ja ikäryhmällisesti festivaalin anti oli melkoisen laaja ja kirjava. Monen mielestä festivaali oli kuin tilkkutäkki väriläiskineen. Monikulttuuriseen tarjontaan mahtui muutama huippu, mutta joukossa oli myös ns. tyhjiä esityksiä, joidenkin ulkomaisten ammattinukke- ja varjoteattereiden ohjelmistossa vuosikausia olleita esityksiä. Niitä on kysäyty festivaalilta toiselle ja vuosien mittaan teoksen teatterikieli on jäänyt syntyänsä vangiksi. Toki esitysten visuaaliset ja filosofiset lähtökohdat olivat vielä nähtävissä, mutta näyttelijäntyo ja nukettaminen tahtovat jo mennä roolien ja teknisen suorittamisen puolelle. Fyysistä ja tanssiteatteria edustavissa esityksissä oli puolestaan havaittavissa keston ja toiston ongelmia, joissa kaivattaisiin mielellään ulkopuolisen dramaturgin otetta. Kyseessä voi toisaalta olla erilainen kulttuurinen konteksti ja esitystraditio, joka ei täysin avaudu katsojalle. Joidenkin draama- ja nukketeattereiden runsas vieraskielinen näyttämöpuhe vaikeutti myös ilmiselvästi esitysten ymmärtämistä ja tarinan seuraamista. Muutama helmi taisi toki löytyä festivaalilta, vaikka nekin jakoivat mielipiteitä: Venäjän Lobnjasta saapunut nukketeatteri Kukly y Ljudi (Nuket ja Ihmiset) esitti Pushkinin sadun Hölmöläinen. Jotkut katsojista ja kollegoista pitivät tästä Shostakovitsin säveltämästä nukke- ja draamaopperasta kuin hullu puurosta, toiset taas selkeästi eivät. Pietarilaisen Kukolnyj Damin Tuhkimo palkittiin pienimuotoisena kokonaisteoksena, joskin nukkien neuvostotyypinen suurisilmäinen estetiikka arvelutti monia. Turkulaisten oppilaiden koskettava päättötyö Pieni tulitikkutyttö sai parhaan debyytin palkinnon ja ukrainalaisten Jouluyö palkittiin



audiovisuaalisesta kokonaisuudesta. Muitakin palkintoja, diplomeja ja kiitoksia jaettiin festivaalin päätteeksi lukuisille osanottajille.

Mustan ja Valkoisen Teatterifestivaali sekä teatteriryhmä ovat nyt ilmeisesti tienhaarassa: volyymi ei vastaa käytössä olevia henkilö- ja avustusresursseja. Festivaaliesitysten valintaan tarvitaan varmaankin tarkempia kriteerejä sekä taiteellisten ansioiden että ryhmien suuruuden suhteen.

Myös paikallisen lapsi-, nuoriso- ja aikuisyleisön sekä matkailijoiden tavoittaminen yhä suuremmassa määrin on lähitulevaisuuden haasteena. Imatran kaupungin edustajat olivat sekä avajais- että päätöstilaisuudessa puhumassa kulttuurin ja tapahtuman merkityksestä. Kuitenkaan kotikaupungin osoittamat pienet avustukset eivät mitenkään korreloi Mustan ja Valkoisen teatterin tämänhetkisen toiminnan määrän ja laajuuden suhteen. Teatteriryhmän ja festivaalin suunnitelmien toteutuminen ja tulevaisuus riippuvat nyt pitkälti Imatran kaupungin lähiajan kulttuuripoliittisista linjauksista ja avustuspäätöksistä. Sekä teatteriväen omista johtopäätöksistä ja toimenpiteistä, jotka suuntautuvat teatteritoiminnan turvaamiseen ja rajallisten resurssien kohdentamiseen. Kaikesta huolimatta: karavaani kulkee, erämaassakin. Kaivoja ja keitaita toivottavasti löytyy matkan varrelta sinnikkäille vaeltajille.

Maiju Tawast

Pieni tulitikkutyttö © Turun taideakatemia



Teheran Dance Theatre: Avazhik-Made in Iran
© Teheran Dance Theatre



Nukketeatteri Katputli on yhteistyössä **Itelliset ry:n** kanssa järjestänyt kesällä ja syksyllä 2007 Kajaanissa mainosti onistuneeseen naamiroleirin sekä nukketeatteriviikonloppuja. Leirit ja kurssit ovat suunnattu monikulttuurisille lapsille. Leirin vetäjinä toimivat Elviira Davidow sekä Hanna Walden.

Tässä hiukan teillekin kuvatalennetta ihanista ja innokaista osallistujistamme ja heidän tuotoksistaan. Ensi lehteen kirjoitan teille tarinoita mahtavista nukketeatteri kokemuksistamme.

Elviira Davidow / Nukketeatteri Katputli



Valokuvat: Nukketeatteri Katputli

